

NÉMETH LÁSZLÓ: IRGALOM tévéfilm

Forgatókönyvíró és rendező: Hintsch György

Dramaturg: Deme Gábor

Zeneszerző: Durkó Zsolt

Operatőr: Sik Igor

Főszereplők: Széles Anna /Kertész Ágnes/, Törőcsik Mari /Anya/,
Mensáros László/Apa/, Harsányi Gábor /Halmi Feri/.

"Jól választott a televízió. Ezt a regényt valóban közkinccsé kellett tenni. Kérdés: hogyan, mennyire sikerült e jó szándék valóra váltásá" /Jovánovics Miklós, Népszabadság, 1973. nov.7./

A fenti kérdés egyenes fölitétele után a fent idézett kritika udvariánisan elkanyarodik a "több részes filmregény" mint "viszonylag új műfaj" általánosabb taglalása felé. Dicséri a gondos elemzést, az alapos dramaturgiai munkát, a színvonalas szereplőválasztást. Hibául - amiért végül is nem jól sikerült-nek mondhatjuk a sorozatot - azt rója fel, hogy tulságosan szétfolyt a cselekmény, "a pletyka színvonalára" süllyedt. Próbáljuk meg konkrétan megfogalmazni, mi az, ami nem tetszett, amiért nem tetszett ez a film.

Eleve gyanus - a siker szempontjából - az a dramatizálás /ekár filmvászonról, ekár színpadról van szó/ - ahol az adaptálók nem tudták kiküszöbölni a narrátor jelenlétét. /Mesélő: Sinkovits Imre/. Amí könyvben olvasva szép és jó, nem biztos, hogy a filmet /vagy színdarabot/ nézve is élvezhető. Megítélés szerint ez - amugy is lassan mozgó - cselekményt fölöslegesen tovább lassítja az egyenesen a regény szövegéből vett, mély gondolati tartalmu és éppen ezért meglehetősen bonyolult körmondatok mégoly behizelgő hangon történő felolvasása, miköz-

ben két szereplő meghitt, lassu sétáját figyelhetjük hosszú perceken keresztül. Ilyenkor a néző úgy érzi, hogy nem filmet néz, hanem a könyvet olvassa, amely illusztrációkkal van diszítve. /Ehhez azonban szükségtelen a tévékészülék./

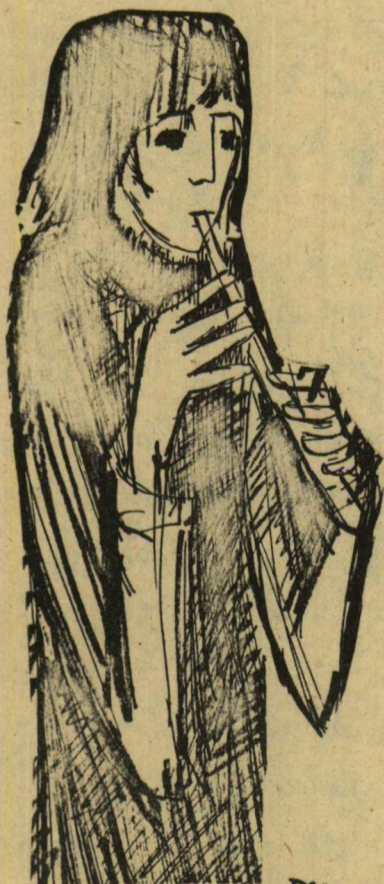
A továbbiakban mélységesen egyetértek Jovánovics Miklóssal, a "pletyka-szinvonalat" illetően. Ez főleg a hatrészes film első három részében volt megfigyelhető, amikor úgy tűnt, hogy nincs egyébről szó, mint Kertészék családi problémáiról. Az, hogy Ágnesnek, mint orvostanhallgatónak más kapcsolatai, ügyei-bajai is vannak, mint anyja házasságtörése és apja hazatérése /bár kétségtelenül az adott időpontban ez volt számára a legfontosabb/, csak néhány utalásszerű képsorból, töredékmondatból derül ki, amely a regényt nem ismerő néző számára szinte érthetetlen. /Vetésivel és Máriával, évfolyamtársaival stb./ A második három részben áttevődik a súly az ellenkező oldalra: Ágnes kórházi élete, az ottani élményei, Vetési is nagyobb helyet kap már. Innen már nem hiányzik a másik oldal, a család, talán mert ezt megelőzően bőven volt alkalmunk találkozni velük.

A kitűnő színészek is gyakran állnak az előtt a nehéz probléma előtt /különösen az Ágneset játszó Széles Anna/, hogy bonyolultnál bonyolultabb, gondolatgazdag, ám épp ezért egy egyszerű élethelyzetbe nehezen illeszthető mondatok hosszú sorát kell egyszuszra elmondaniuk úgy, hogy lehetőleg természetesnek hasson. Érthető, ha ez nem mindig sikerül.

Befejezésül meg kell állapítani: nem könnyű feladat regényt dramatizálni. Nem feltétlenül dramatizálás ugyanis az, ha a regényben a szereplők gondolatait tolmácsoló mondatokat átalakítjuk egyes szám első személyűvé és az illető személyeket alakító színészekkel hangosan kimondatjuk. A film drámai műfaj,

a regény epikai, a kettő között azonban mélyebb különbségek is vannak, mint hogy az egyik elbeszéli azt, amit a másik megjelenít. A regénybeli cselekmény lassabb sodrását fel kell cserélni egy jóval pergőbb, sűrűbb, tömörebb eseménysorra. Ez nem könnyű feladat, épp ezért a megoldás nem mindig sikeres, mint ez esetben sem az. Mint ahogy a már idézett kritikában olvasható: "Megrekedt a szándék nemességénél... Pajzsul maga elé tartja a kiválasztott regényt a védettség reményében, és bizony hálátlan feladat felismerni a szembeszökő tényt, hogy a vértzet mögött a televízió pucéran áll".

Szöke Ester

PH